

МЕТОДИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МІЖРЕГІОНАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Представлено комплекс пропозицій для органів виконавчої влади регіону щодо реалізації заходів, спрямованих на підвищення ефективності міжрегіональної взаємодії як чинника інтенсифікації економічного зростання території.

Ключові слова: міжрегіональне співробітництво; економічне зростання; міжрегіональний маркетинговий центр; державно-приватне партнерство.

A. S. MATEHA

Donetsk State University of Management

METHODS TO INCREASE EFFICIENCY INTERREGIONAL ECONOMIC COOPERATION

Abstract – Identification of major regional policies for the improvement of the efficiency of regional cooperation. The article presents a set of measures and proposals for the executive bodies to implement measures aimed at improving the efficiency of inter-regional cooperation as a factor in the intensification of territory economic growth. In general, the regulation of the practice of regional cooperation is necessary to use a wide arsenal of tools and techniques that allow to achieve this goal, and yet complement each other. However, the government is relatively small part. Obviously, it would be useful to the development of all economic means of regulation, especially those who practice in foreign countries make the biggest impact.

Key words: inter-regional cooperation; economic growth; Interregional Marketing Center; public-private partnerships.

Постановка проблеми. Розвиток міжрегіональних торгово-економічних зв'язків розглядається нами як пріоритетний напрямок регіональної економічної політики. В умовах посилення міжрегіональної конкуренції, а також високого динамізму змін, що відбуваються як у зовнішньому середовищі, так і всередині регіону, регулювання міжрегіональної взаємодії, пошук шляхів його розвитку виступає однією з підстав зростання економіки.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженню питань регіонального та міжрегіонального співробітництва було присвячено праці таких відомих науковців, як І. Бабець, О. Бабінова, С. Біла, І. Валюшко, З. Варналій, Я. Жаліло, Є. Кіш, В. Кривцова, В. Куйбіда, М. Лендвел, Є. Лукін, Н. Максименко, Л. Прокопенко, І. Розпутенко, О. Рудік, С. Серьогін, І. Сторонянська, І. Студеннікова, В. Удовиченко, І. Шумляева та ін.

Формулювання цілі статті. Визначення основних напрямів політики регіонів щодо удосконалення ефективності міжрегіонального співробітництва.

Виклад основного матеріалу. Розвитку міжрегіональної діяльності промислових підприємств регіону повинні сприяти дії регіональних органів влади, такі як: створення державного інформаційного порталу в сфері міжрегіонального співробітництва; інвестиційна підтримка міжрегіональних проектів; проведення заходів з метою налагодження ділових контактів; створення спеціалізованих структур в системі органів влади, відповідальних за розвиток і координацію міжрегіональних зв'язків; проведення навчальних семінарів з питань міжрегіонального співробітництва. Таким чином, керівники підприємств повинні розраховувати на сприяння органів державної влади в організації та здійсненні міжрегіональної діяльності [1]. На наш погляд, політику регіонів у питаннях міжрегіонального співробітництва слід удосконалювати за низкою напрямів [2].

1. Підвищення ефективності правового регулювання. Законодавство і адміністративні процедури, що регулюють різні аспекти міжрегіональної торговельної діяльності, характеризуються кількома проблемними областями, негативно позначаються на її розвитку.

Нормативно-правові акти, що регулюють діяльність торговельних організацій, найчастіше характеризуються крайнощами: вони або допускають множинний контроль з боку регіональних і місцевих властей, або містять правові проблеми, коли відсутнє чітке закріплення повноважень за будь-яким органом регіональної або місцевої влади. Приведення регіонального законодавства у відповідність з реальною практикою розвитку міжрегіональної торгівлі дозволить останній розвиватися на благо всіх регіонів, що беруть участь в товарообміні. Незважаючи на гарантовану Конституцією України свободу пересування товарів по її території, високий ступінь злочинності і корупції у сфері перевезення товарів перешкоджає розвитку міжрегіональної торгівлі. Необхідні реальні зусилля по боротьбі зі злочинністю на дорогах.

2. Розвиток інфраструктури. Заходи державної політики в галузі міжрегіонального торговельно-економічного співробітництва повинні бути орієнтовані на збільшення доступності площ і земель для торговельних і логістичних організацій, випереджаюче нарощування комунальних генеруючих і розподільних потужностей, розвиток дорожньої та телекомунікаційної сфер.

Підвищення ефективності міжрегіональної торгівлі можна домогтися, розвиваючи її інфраструктуру за допомогою створення оптових продовольчих ринків; оптимізації розміщення об'єктів складського господарства в окремих секторах міжрегіональних товарних ринків; організації інформаційного обслуговування;

горизонтальної та вертикальної інтеграції підприємств, що знаходяться в сусідніх (прилеглих) регіонах; створення інтегрованих систем маркетингу.

Мінімізація трансакційних витрат у відносинах міжрегіонального товарообміну вимагає формування та функціонування ефективного інституту оптової торгівлі. Формування великих оптових організацій забезпечить значну економію підприємств на витратах, пов'язаних з постачанням і збутом продукції. Діяльність оптових організацій з вивчення ринків, властивостей товарів, вибору партнерів, проведення переговорів, підготовки контрактів, з контролю їх виконання сприяє зниженню трансакційних витрат як самих оптових організацій, так і постачальників і споживачів, які співпрацюють з ними.

На сьогодні існують передумови для розвитку інтегрованих структур оптових посередників (торгівельні доми, ярмарки, брокерські і дилерські посередницькі контори і фірми), які покликані виконувати функції з складування, переробки, відвантаження та доставки продукції. Оптимальним рішенням для регіонів, що активно розвивають свої зв'язки або планують їх активізацію, було б формування сервісно-термінального великого міжрегіонального маркетингового центру (ММЦ), інтегруючого торгівлі, фінансові операції, інформаційну діяльність [3]. Причому у створенні ММЦ і подібних організацій можуть брати участь як органи влади, так і самі економічні суб'єкти, оскільки всі вони зацікавлені в міжрегіональному розвитку. Ефективні торгові зв'язки, що формуються за посередництва великих міжрегіональних оптових організацій, сприяють реалізації економічних інтересів регіонів.

Як можна припустити, ММЦ не тільки здійснювали б функції оптового посередника, а й створювали б умови для формування в регіонах економічного середовища, яке буде адекватним до сучасних умов та сприятиме виникненню стимулів до економічного зростання. Крім того, міжрегіональний маркетинговий центр є більш конкурентоспроможним видом посередницької організації в порівнянні з іншими, тому що знижує ступінь ризику ведення оптової торгівлі для товаровиробника, підвищує його конкурентоспроможність, незважаючи на нестабільну економічну середу.

Фінансування розвитку інфраструктури можливо за рахунок таких трьох груп джерел, як: будівництво інфраструктурних об'єктів за рахунок держави; використання механізмів державно-приватного партнерства; надання різних пільг, створення необхідних адміністративних умов з метою залучення приватного капіталу для розвитку об'єктів інфраструктури.

У таблиці 1 представлені основні інструменти та заходи підтримки розвитку інфраструктури торговельно-економічного співробітництва.

Таблиця 1

Інструменти розвитку інфраструктури торговельно-економічного співробітництва	
Інструмент	Характеристика
Стратегічне планування та регіональні програми розвитку інфраструктури торгівлі	Стратегічне планування для всіх регіонів має бути спрямоване на випереджальний розвиток інфраструктурних об'єктів відповідно до прогнозів соціально-економічного розвитку регіонів. Таке планування дозволить вирішити одну з інфраструктурних проблем, пов'язаних з труднощами підключення до комунальних мереж (електроенергетика, водопостачання, тепlopостачання і т.д.). На основі стратегічних планів з розвитку регіонів мають формуватися окремі регіональні програми розвитку інфраструктури, в т.ч. і інфраструктури міжрегіональної торгівлі
Використання диференційованих орендних ставок	Введення системи диференційованих орендних ставок дозволить залучити в сектор торгівлі та в сектор логістичних послуг організації та представників малого бізнесу, для яких існуючі орендні ставки роблять бізнес економічно недоцільним
Застосування механізмів, пов'язаних з державним фінансуванням розвитку інфраструктури торгівлі	Найбільш ефективними механізмами, які сприяють прискореному розвитку інфраструктури торгівлі, є механізми, пов'язані з державним фінансуванням, це в першу чергу: субсидування процентних ставок за кредитами на будівництво торгової та логістичної інфраструктури; державні гарантії за кредитами на будівництво торгової та логістичної інфраструктури; приватно-державне партнерство, в рамках якого держава виділяє землю і підводить до ділянки всі необхідні комунікації, а приватна компанія буде торговий або логістичний об'єкт

3. Проведення кон'юнктурних і маркетингових досліджень. Обов'язковою інструментом ефективного функціонування механізму регулювання міжрегіонального співробітництва має стати моніторинг. Побудова системи моніторингу регіональних торгово-економічних показників дозволить оперативного отримувати та аналізувати інформацію про стан міжрегіональної торгівлі регіону, його фінансів, про показники, що характеризують ефективність співпраці. Ця система покликана також забезпечити збір інформації та проведення типологізації територій, схожих за різними критеріями, з метою забезпечення довгострокових пріоритетів розвитку міжрегіональної взаємодії. Водночас аналізуються дані про стан нормативної правової бази, проводиться оцінка інфраструктурних можливостей для здійснення такої взаємодії. Невід'ємним інстру-

ментом зовнішньоторговельної стратегії регіону має стати прогнозування потенційних ринків, що є визначальним при виборі партнерів у сфері міжрегіональної торгівлі.

4. Просування товарів на ринки інших регіонів. З метою висунення міжрегіональної взаємодії в число пріоритетів розвитку регіону необхідно розробити торговий план для підтримки експортних устремлень регіональних підприємств. Для цього потрібно налагодити інформаційне забезпечення ділових кіл, виявити придатні для вивезення товари і послуги.

Продумана система просування товарів на ринки регіонів України особливо потрібна підприємствам із незначним обігом. Малий і середній бізнес не володіє ні необхідними фінансовими ресурсами, ні необхідними знаннями та досвідом проведення міжрегіональних угод. Для тих галузей економіки регіону, які розташовують найбільшим експортним потенціалом і в яких розвиток експортних виробництв обернеться максимально високою віддачею в плані створення нових робочих місць та підвищення рівня життя населення, слід розробити програми відбору конкретних фірм (підприємств) для надання цілеспрямованого сприяння в розвитку експорту. Крім того, доцільно впровадити практику запрошення урядових і ділових делегацій з інших регіонів.

Потрібно чітко уявляти економічний ефект, який повинен бути отриманий від проведених заходів. Так, найбільший ефект дають переговори між бізнесменами, а не тільки між представниками регіональних влад. У сфері просування інформації про зовнішньоторговельний потенціал території найбільш ефективним бачиться проведення відповідних презентацій, спрямованих безпосередньо на регіон, до якого планується залучити торгових партнерів.

Для реалізації як сировинних товарів, так і кінцевої продукції експортно-орієнтовані підприємства мають формувати збутову і сервісну мережі в інших регіонах. Тому виникає необхідність організації спеціальних підрозділів, які здійснюватимуть післяпродажне обслуговування. Дрібним і середнім підприємствам складно вирішити це питання. Виходом для них може стати створення спеціального підрозділу, спільного для декількох експортерів, при координації з боку органів, що займаються підтримкою експортерів в регіоні і представляють в цілому номенклатуру та географію товарного вивезення.

5. Інформаційне забезпечення. Інформаційне забезпечення міжрегіонального торгово-економічного співробітництва має включати створення інформаційної бази, яка містить дані про потенційних партнерів, їх можливості та пропозиції; про потенціал вивезення і потребах у ввезенні; міжурядових угодах; інвестиційних програмах та проектах в даній сфері; економічний і фінансовий стан. Інформаційне забезпечення необхідно розвивати за такими напрямками:

- організація семінарів, конференцій, “круглих столів”, з найбільш актуальних тем із залученням відповідних міністерств і відомств, а також представників некомерційних структур, зацікавлених у стимулюванні регіонального експорту;

- повномасштабне використання потенціалу Інтернету, і, перш за все, організація отримання в режимі он-лайн інформації за запитами про експортні можливості регіону; створення сайту та розміщення на ньому інформації про регіон та його підприємства; партнерство зі спеціалізованими web-сайтами;

- надання безпосередньої підтримки, консультаційної допомоги суб'єктам господарювання; своєчасне їх інформування про проведення заходів; цілеспрямована робота з конкретними підприємствами;

- видання рекламних буклетів, які будуть вигідно представляти регіон і його потенційних експортерів; публікація необхідних відомостей в пресі і каталогах, випуск періодичних інформаційно-аналітичних бюлетенів;

- розширення участі експортерів у міжрегіональних виставках, науково-практичних конференціях; організація та проведення таких заходів на території регіону;

Слід підкреслити, що значний обсяг роботи по збору, аналізу, збереженню інформації та документів, пов'язаних з міжрегіональної торгівлею, надання інформаційної продукції (довідники, буклети про експортний потенціал, мультимедійні презентації та ін.) повинен здійснюватися спеціалізованим департаментом уряду регіону.

Таким чином, створення системи інформаційної підтримки міжрегіонального торговельно-економічного співробітництва регіону ґрунтується на різноманітних форм, що включають:

- створення торгових і рекламних представництв у регіонах України;

- розвиток інфраструктури міжрегіональної торгівлі, комп'ютеризація засобів комунікації;

- проведення консультацій для спеціалістів;

- сприяння фірмам з боку зацікавлених державних структур в підборі торгових посередників у регіонах на основі сформованої бази даних;

- організація інформаційних та навчальних центрів, виставок, семінарів, конкурсів.

Висновки. Таким чином, в цілому в практиці регулювання міжрегіонального співробітництва необхідно використовувати широкий арсенал інструментів і методів, які дозволяли б досягти поставленої мети, і разом з тим доповнювали б один одного. Однак органами влади застосовується порівняно невелика їх частина. Очевидно, що було б корисним освоєння всіх економічних засобів регулювання, особливо тих, які в практиці зарубіжних держав дають найбільший ефект.

Література

1. Міжрегіональне співробітництво у системі нової регіональної політики України / С. О. Біла, І. Г. Бабєць, І. В. Валушко, Я. А. Жаліло [та ін.] ; за ред. Я. А. Жаліла. – К. : НІСД, 2011. – 32 с.
2. Развитие межрегионального сотрудничества в новых экономических условиях: проблемы и перспективы [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.komfed.ru/section_42/527.html
3. Ускова Т. В. Межрегиональное взаимодействие как фактор роста экономики: препринт / Т. В. Ускова, Е. В. Лукин. – Вологда : ИСЭРТ РАН, 2013. – 76 с.

References

1. Mizhregional`ne spivrobotny`cztvo u sy`stemi novoyi regional`noyi polity`ky` Ukrainy` / S. O. Bila, I. G. Babecz`, I. V. Valyushko, Ya. A. Zhalilo [ta in.] ; za red. Ya. A. Zhalila. – K. : NISD, 2011. – 32 s.
2. Razvy`ty`e mezhregy`onal`nogo sotrudny`chestva v novyx ekonomy`chesky`x uslovy`yah: problemy u`perspekty`vy [Elektronnyj resurs]. – Rezhy`m dostupa: http://www.komfed.ru/section_42/527.html
3. Uskova T. V. Mezhhregy`onal`noe vzay`modejstvye`e kak faktor rosta ekonomy`ky` : prepry`nt / T. V. Uskova, E. V. Luky`n. – Vologda : Y`SƏRT RAN, 2013. – 76 s.

Надіслана/Written: 15.06.2014 р.

Надійшла/Received: 18.06.2014 р.

Рецензент: д.е.н., проф. Л. Б. Костровець